

PROVET I EVANGELISK-LUTHERSK RELIGION 21.9.2018 BESKRIVNING AV GODA SVAR

Examensämnets censorsmöte har godkänt följande beskrivningar av goda svar.

Religionsundervisningens centrala uppgift är att stödja den studerandes allmänbildning i fråga om religioner och livsåskådningar. I den evangelisk-lutherska religionsundervisningen gör man sig förtrogen med lutherdomen och andra former av kristendom, övriga religioner samt religion och religionslöshet som fenomen. Man granskar religionerna som en del av kulturen, kulturtraditionen och samhället samt individens och samfundets liv.

Provet i religion innefattar nio uppgifter, av vilka examinanden bör besvara fem. Provet omfattar två delar. Del I består av sex uppgifter. Varje uppgift ger 0–20 poäng. Del II innehåller tre uppgifter, som ger 0–30 poäng per fråga. Av uppgifterna i del I kan man besvara tre, fyra eller fem, av uppgifterna i del II högst två. Det maximala antalet poäng i provet är 120. För att nå detta poängantal måste examinanden besvara tre uppgifter i del I och två uppgifter i del II.

Provet innehåller uppgifter av olika karaktär och svårighetsgrad. En del av uppgifterna förutsätter ett koncentrerat och kort svar, en del att man behärskar stora ämnesområden och svarar i essäform. Uppgifterna kan innehålla material som texter, bilder, videor, kartor, diagram, tabeller och statistik. Innehållet i materialet bör utnyttjas, tillämpas och bedömas på ett sakligt sätt. I regel bör man hänvisa till materialet i svaret. Uppgifterna kan innehålla begränsningar i fråga om teckenmängd. I detta fall är det fråga om den rekommenderade maximilängden för svaret. Då sänks inte vitsordet för svaret om teckenmängden underskrids, ifall sakinnehållet är tillräckligt och framställningen tydlig. En stor överskridning av teckenmängden sänker vitsordet på det sätt som för varje uppgift anges i beskrivningarna av goda svar.

I provet i religion bedöms examinandens faktakunskaper, hantering av informationen och framställningssätt. I fråga om faktakunskaper bedöms examinandens kännedom om sakinnehållet i lärokursen i religion samt hur sakligt och precist centrala begrepp som berör religioner och livsåskådningar används. I svaren bedöms också hur innehållet i svaret motsvarar uppgiften och hur väl avgränsat svaret är. I alla uppgifter är det viktigt att svaret motsvarar uppgiften. Om uppgiften förutsätter till exempel jämförelse, fästs också vikt vid det i bedömningen. En stor faktamängd är inte till fördel om fakta är oväsentliga för uppgiften. Sakfel och en felaktig användning av begrepp sänker vitsordet.

I fråga om hanteringen av informationen bedöms examinandens förmåga att presentera, analysera, bedöma och tillämpa kunskap om livsåskådningar. Uppmärksamhet fästs speciellt vid hur övertygande de framförda synpunkterna är, hur de motiveras och hur ämnet problematiseras. Ett lyckat svar visar att examinanden självständigt behärskar sin kunskap om religioner och livsåskådningar och kan hantera den utifrån tidigare erhållna fakta och

behandla religionsfrågor på ett analytiskt sätt ur olika synvinklar. Dessutom är fakta klart avskilda från motiverade ställningstaganden och åsikter.

I fråga om framställningssättet bedöms svarets konsekvens, helhet och stilistiska smidighet. Flytande och vårdad svensk sakprosa värderas i svaret. Upprepningar och ett otydligt eller oredigt framställningssätt sänker vitsordet.

I fråga om faktakunskaper presenteras de mer detaljerade kriterierna separat för de olika uppgifterna. Beskrivningen av svarens kvalitet är inriktad på två nivåer: ett gott svar, som motsvarar cirka 50 procent av hela poängtalet, och ett berömligt svar, som avser cirka 80 procent av poängtalet. I uppgifter med många delar fastställs poängen separat för de olika delarna, ifall inte annat sägs i uppgiften. Ifall uppgiften består av ovanligt många delar ges särskilda direktiv för poängsättningen. I fråga om omfattande essäuppgifter är beskrivningarna av ett gott svar alltid endast riktgivande. De innehåller i första hand element som är centrala i gymnasiekurserna, men utöver dem kan examinandernas svar innehålla andra väsentliga aspekter.

Allmänt taget är ytterligheterna i fråga om faktakunskaper svar som över huvud taget inte innehåller fakta och begrepp som är väsentliga för ämnesområdet, och svar som visar en utmärkt behärskning av ämnesområdet. Utmärkande för det sistnämnda är till exempel att de begrepp som är väsentliga för ämnesområdet har använts på ett sakkunnigt och naturligt sätt och att de fakta som presenteras i svaret är mångsidiga och precisa. Mellan dessa ytterligheter ligger ett så kallat gott svar, som innehåller en del väsentliga aspekter på ämnesområdet och där användningen och definitionen av begreppen i huvudsak är sakliga. Ett sådant svar kan också innehålla enstaka sakfel.

I allmänhet följer faktakunskaperna, hanteringen av informationen och framställningssättet varandra åt, eftersom gestaltning av fakta som är väsentliga för helheten, användningen av sakliga begrepp, konsekvensen i argumentationen och stilistisk smidighet hör ihop. I det följande ges allmänna riktlinjer som åskådliggör olika faktorer som bör beaktas vid bedömningen av i första hand hanteringen av informationen och framställningssättet.

De svagaste svaren är stilistiskt oklara, ostrukturerade och besvarar uppgiften endast delvis eller inte alls. I sådana svar utnyttjar man inte materialet och framförda synpunkter motiveras inte vederhäftigt. Sådana svar ger i regel under en fjärdedel av hela poängtalet.

Under hälften av hela poängtalet ger också sådana svar som presenterar ett eller flera fakta och begrepp som är väsentliga för ämnet men som är ostrukturerade och stilistiskt oklara. Sådana svar kan också innehålla upprepningar, överdrifter, ohållbara motiveringar och uppräknningar.

Ett gott svar motsvarar i bedömningen cirka hälften av hela poängtalet. Ett sådant svar besvarar i huvudsak uppgiften och innehåller flera väsentliga fakta och synpunkter på ämnet. Examinanden har åtminstone till vissa delar utnyttjat det material som hör till uppgiften och svaret innehåller tillämpning och utveckling av fakta. Svaret visar en strävan att strukturera och motivera. Svaret kan ändå delvis vara ostrukturerat och uppräknande och motiveringarna kan vara ytliga.

Ett berömligt svar motsvarar cirka 80 procent av hela poängtalet. I ett sådant svar har examinanden lyckats skapa en konsekvent helhet av flera fakta och synpunkter som är

väsentliga för ämnet. Svaret motsvarar uppgiften och språket är vårdat. De motiveringar som framförs är tydliga och mångsidiga och fakta tillämpas och analyseras trovärdigt.

Svar som når de allra högsta poängen utmärks utöver de nämnda aspekterna av en djup förståelse av ämnesområdet och en förmåga att sätta in fakta i större sammanhang. Examinanden har utnyttjat material som hör till uppgiften på ett insiktsfullt sätt och relaterat dem till varandra. Svaren är välmotiverade och argumenterade helheter. De kan också innehålla fyndiga och överraskande synpunkter och öppningar mot alternativa sätt att närma sig problemet.

Bedömning av det digitala studentexamensprovet i religion

Poängtal	under 25 %	25–50 %	50 %, gott svar	80 %, berömligt svar	över 80 %
Faktakunskaper: kunskap om faktainnehållet enligt läroplanen, korrekt och precis användning av begrepp, överensstämmelse mellan innehåll och uppgift samt avgränsning av svaret	innehåller väldigt lite eller ingen för ämnesområdet relevant kunskap och väldigt få eller inga för ämnesområdet relevanta begrepp	ett eller flera för ämnesområdet relevanta fakta och begrepp presenteras	innehåller flera för ämnesområdet relevanta fakta, användningen och definitionerna av begrepp är huvudsakligen korrekt; svaret kan innehålla enstaka faktafel (noggrannare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar)	visar berömliga insikter i ämnesområdet; begrepp används sakkunnigt och naturligt, och de kunskaper som presenteras i svaret är mångsidiga och exakta (noggrannare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar)	visar djuplodande förståelse av ämnesområdet och förmåga att koppla kunskapen till vidare sammanhang
Hantering och presentation av kunskap: examinandens förmåga att presentera, analysera, utvärdera och tillämpa kunskap; presentationen bedöms med tanke på svarets följdriktighet, enhetlighet och stilistiska smidighet	stilistiskt osammanhängande och ostrukturerat; motsvarar endast delvis eller inte alls uppgiften; materialet har inte utnyttjats och de framlagda ståndpunkterna har inte motiverats adekvat	ostrukturerat och stilistiskt osammanhängande; kan innehålla upprepningar, överdrifter, icke trovärdiga motiveringar och vara katalogartat	motsvarar huvudsakligen uppgiften; flera för ämnesområdet relevanta fakta och synpunkter presenteras; materialet har utnyttjats till vissa delar och svaret visar tecken på tillämpning och utveckling av kunskap; det finns en strävan efter en följdriktig struktur och motiveringar; kan ställvis vara ostrukturerat och katalogartat, motiveringarna kan vara rätt ytliga	flera för uppgiften relevanta fakta och synpunkter har kopplats ihop till en följdriktig helhet; svaret motsvarar uppgiften och är vårdat till sitt språk; de framlagda motiveringarna är tydliga och mångsidiga; kunskapen tillämpas och utvecklas på ett trovärdigt sätt	materialet har utnyttjats på ett insiktsfullt sätt och olika delmaterial har ställts i relation till varandra; motiveringarna är övertygande och väl argumenterade; kan innehålla sinnrika synpunkter och öppningar till alternativa angreppsvinklar

Del I

1. Påståenden om religioner (20 p.)

Bibeln

- 1.1. rätt
- 1.2. fel
- 1.3. fel
- 1.4. rätt
- 1.5. rätt

Kyrkokunskap

- 1.6. rätt
- 1.7. fel
- 1.8. fel
- 1.9. fel
- 1.10. fel

Lutherdom

- 1.11. rätt
- 1.12. fel
- 1.13. rätt
- 1.14. fel
- 1.15. fel

Indiens religioner

- 1.16. rätt
- 1.17. fel
- 1.18. fel
- 1.19. fel
- 1.20. rätt

2. Judendomens, kristendomens och islams läror (20 p.)

Uppgiften består av två delar, som bedöms separat.

2.1. (10 p.)

I svaret bedöms hur precist examinanden presenterar tre drag i läran som är gemensamma för de tre religionerna.

Typiska drag för alla tre religioner är bland annat monoteism, en lineär tidsuppfattning, synen på uppenbarelser (profeter och heliga böcker), tron på en yttersta dom, uppfattningen om en personlig ondska och tron på änglar. Till lärrouppfattningarna hör också personer som förekommer i de heliga böckerna, såsom Abraham/Ibrahim, Noa, Josef, Moses, David, Salomo, ängeln Gabriel osv. Examinanden kan också nämna gemensamma etiska principer som att hjälpa andra och ömsesidighetsprincipen. Det väsentliga är att man behandlar lärodrag som är gemensamma för alla tre religioner, inte till exempel för två av dem.

I ett gott svar (5 p.) presenteras kort tre gemensamma drag i läran. Det räcker inte för fem poäng att bara nämna de gemensamma dragen.

I ett berömligt svar (8 p.) presenteras de tre gemensamma dragen i läran utförligare och de religiösa begreppen används precist och riktigt.

Att behandla fel drag minskar poängtalet. Att behandla andra drag än direkt läromässiga minskar inte poängantalet, men betraktas inte heller som förtjänst.

2.2. (10 p.)

I svaret bedöms hur precist examinanden presenterar ett drag i läran som är typiskt för den ifrågavarande religionen.

Utmärkande drag för judendomen är till exempel väntan på messias eller frälsarkonungen (jfr olika messiasstolkningar i kristendomen och islam) och läran att Guds lag i Toran är bindande som sådan och bör iakttas (jfr de kristnas syn på det nya förbundet och muslimernas uppfattning att Koranen är Guds fullständiga uppenbarelse). Utmärkande drag för kristendomen är till exempel läran om Jesus två naturer, läran om den treeniga Guden samt läran om Jesus som syndernas förlåtare och frälsare. Utmärkande drag för islam är till exempel uppfattningen att Koranen är Guds ord och uppfattningen att Mohammed är den sista profeten.

I ett gott svar (5 p.) presenteras kort ett läromässigt drag i var och en av religionerna som är utmärkande endast för den.

I ett berömligt svar (8 p.) presenteras grundligare ett läromässigt drag i var och en av religionerna som är utmärkande endast för den. De religiösa begreppen används precist och riktigt.

Att behandla uppenbart felaktiga drag minskar poängantalet. Om det drag som presenteras förekommer i annan form också i de övriga religionerna är det viktigt att examinanden visar att hen känner till vad som är speciellt för läran just i den ifrågavarande religionen. Att behandla andra drag än direkt läromässiga minskar inte poängantalet, men betraktas inte heller som förtjänst.

3. Kyrkorum (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidig och insiktsfullt examinanden kombinerar föremål och arkitektur i kyrkorummet med läromässiga betoningar i kyrkosamfundet. Svaret kan vara jämförande, men det förutsätts inte. I svaret kan det lutherska och ortodoxa kyrkorummet jämföras också med kyrkorum i andra kyrkosamfund.

I ett gott svar (10 p.) nämner examinanden minst två läromässiga betoningar som syns i kyrkorummet både i den lutherska och i den ortodoxa kyrkan.

I den lutherska kyrkan kan examinanden nämna till exempel följande saker:

- Kyrkorummet och inredningen motsvarar behoven i gudstjänstlivet och de kyrkliga förrättningarna och är därför ganska enkla.

- Reformationen betonade undervisningen och ordets förkunnelse. Därför blev predikan på folkspråket ett viktigt element i gudstjänsten och det märks i predikstolens centrala ställning.
- Bänkarna i kyrkorummet har också att göra med förkunnelsen och predikan.
- Också de två sakramenten i den lutherska teologin, dopet och nattvarden, märks i kordelen av kyrkan i form av altaret och altarskranket (altarringen) och dopfunten.
- Till reformationen hörde också att församlingsborna deltar i och undervisas genom psalmsång, vilket märks på psalmtavlan och orgeln i kyrkorummet.
- Läromässiga betoningar framträder i bilder, bland annat på altartavlan.

I den ortodoxa kyrkan kan examinanden nämna till exempel följande saker:

- Altardelen i kyrkorummet beskriver himmelriket.
- Ikonerna, som fungerar som hjälpmedel i bönen, är en väsentlig del av den ortodoxa teologin och kyrkorummet.
- Heliga personer har en central ställning i ortodoxin. Ikonostasen eller bildväggen, som förenar kyrkosalen och altaret och återger vissa bildmotiv och har Heliga porten i centrum, är en viktig del av det ortodoxa kyrkorummet.
- Altaret är den heligaste platsen i kyrkorummet; i altarrummet fungerar i allmänhet endast prästerskapet eller någon som har fått en speciell uppgift där.
- I kyrkorummet finns i allmänhet inte bänkar. Att stå upp hör i gudstjänsten samman med att upprätthålla uppmärksamheten och koncentrationen men också med att visa respekt, till exempel då det läses ur evangelierna.

I ett berömligt svar (16 p.) granskar examinanden ur många synvinklar, hur de läromässiga betoningarna märks i båda kyrkosamfundens kyrkorum.

4. Fjärde budet (20 p.)

I svaret bedöms hur insiktsfullt och mångsidigt examinanden diskuterar fjärde budets tillämpning i dagens värld.

I ett gott svar (10 p.) diskuterar examinanden, hur budet tillämpas eller kunde eller borde tillämpas i några situationer i dagens värld. Svaret kan innehålla till exempel följande synpunkter:

- diskussion om betydelsen av begreppet hedra
- ändringar i tillämpningen av budet under tidens gång
- Formerna som hedrandet tar förändras i olika livsskeden, i många kulturer är det exempelvis fortfarande barnens plikt att försörja sina åldrande föräldrar.
- Att hedra föräldrarna kan också förstås så att det gäller chefer och auktoriteter.
- problem med att hedra föräldrarna: en förälder kan slå, försumma, utnyttja e.dyl.
- budets kontext som en del av dekalogen i Gamla testamentet
- I Bibeln har budet som fortsättning ett löfte: ”så att du får leva länge i det land som Herren, din Gud, ger dig”.
- föräldrarnas respekt för barnet

I ett berömligt svar (16 p.) är diskussionen mångsidig och djup. Budet kontextualiseras till exempel genom att koppla det till de tio buden. I svaret granskas budet i relation till många

situationer i dagens värld. Av svaret ska även framgå att examinanden använt sig av videomaterialet i uppgiften. Det ses som en merit om svaret integreras i andra läroämnen, exempelvis psykologin.

5. I majoritet eller minoritet (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och sakkunnigt examinanden diskuterar vilka följder det har för muslimer om de är i majoritets- eller minoritetsställning. Dessutom bedöms hur träffande exemplen som ges i svaret är.

Majoritets- eller minoritetsställningens följder kan granskas ur många synvinklar. Sådana är till exempel:

- religionsutövning som en del av vardagen, såsom i skolor och på arbetsplatser (t.ex. bön fem gånger om dagen)
- frågor i anknytning till religiös klädsel och användningen av symboler
- religiösa helger i relation till årets gång och allmänna fridagar (t.ex. fasta under månaden Ramadan och andra eventuella fastor, iakttagande av årliga helger)
- samhällssystemets förhållande till religiösa ideal (praxis i fråga om att samla in allmoseskatten, sharians förhållande till den världsliga lagstiftningen, t.ex. familjerätt, månggifte, skilsmässa)
- platser och möjligheter att utöva religionen (t.ex. bön i allmänna utrymmen, moskéer och möjligheten att bygga sådana)
- allmänna attityder till religionen (t.ex. att religionen betraktas som norm, eventuella fördomar och diskriminering på grund av religionen)
- samlevnad med företrädare för andra åskådningar (stater med begränsad religionsfrihet vs mångreligiösa stater, där det råder religionsfrihet)

I ett gott svar (10 p.) visar examinanden att hen känner till vad det innebär för muslimer att leva i majoritet eller minoritet genom att nämna exempel på områden som åskådliggör saken (stater eller geografiska områden större än stater eller vissa bostadsområden i något land). Dessutom jämför hen livet i majoritets- och minoritetsställning genom att diskutera minst tre synpunkter eller exempel som är väsentliga i sammanhanget.

I ett berömligt svar (16 p.) diskuterar examinanden mångsidigt muslimernas liv i majoritets- och minoritetsställning. Svaret innehåller många synvinklar och många belysande exempel. Det betraktas som en förtjänst om examinanden visar sig känna till vilken anslutning islam har i olika delar av världen och ger exempel på det i flera länder. Det betraktas som en speciell förtjänst att observera att muslimer också inom samma stat i sin närmiljö kan leva antingen som majoritet eller minoritet (t.ex. Indien och andra länder, där det finns stora muslimska minoriteter).

6. Fredsavtalens inverkan på den religiösa situationen (20 p.)

Uppgiften består av två delar, som bedöms separat för sig. I båda delarna bedöms, hur mångsidigt examinanden skildrar fredsavtalens inverkan på den religiösa situationen på Finlands område. Examinanden kan i sitt svar granska fredsavtalens verkningar antingen omedelbart efter att avtalen ingicks eller senare under historiens gång eller bådadera.

6.1. (10 p.)

I ett gott svar (5 p.) koncentrerar examinanden sig på den år 1323 ingångna Nöteborgsfredens verkningar uttryckligen på den religiösa situationen. Examinanden visar sig känna till den stora skiljelinjen, enligt vilken området väster om gränslinjen enligt Nöteborgsfreden blev under inflytande av Sverige och den katolska kyrkan och området öster om gränsen blev under inflytande av Novgorod och den ortodoxa kyrkan.

I ett berömligt svar (8 p.) beskriver examinanden mer omfattande och djupgående Nöteborgsfredens inflytande och nämner åtminstone två av följande faktorer:

- Fredsavtalet avslutade korstågen till Finland.
- Som en följd av fredsavtalet kom det dåvarande Finland att rikta sig mot Sverige, den katolska kyrkan och det västerländska kulturarvet.
- Den gränslinje som drogs upp i Nöteborgsfreden var inte odiskutabelt exakt som dagens gränser mellan stater. Därför var inte heller den ovan beskrivna kyrkliga gränslinjen tydligt avgränsad.
- Den överenskomna gränsen var i kraft nästan trehundra år och hade långsiktiga verkningar.

6.2. (10 p.)

I ett gott svar (5 p.) koncentrerar examinanden sig uttryckligen på vilka följder mellanfreden i Moskva hade för den religiösa situationen. Examinanden visar att hen i huvuddrag känner till vilka områden Finland enligt fredsvillkoren överlät till Sovjetunionen och att detta förorsakade en intern migrationen som ledde till att den ortodoxa befolkningen som tidigare i hög grad varit koncentrerad till de östra delarna av Finland nu spreds runtom i landet.

I ett berömligt svar (8 p.) skildrar examinanden mera omfattande och djupgående verkningarna av mellanfreden i Moskva och nämner åtminstone två av följande faktorer:

- Den ortodoxa kyrkan förlorade som en följd av andra världskriget en stor del av sin egendom och alla sina kloster.
- Fredsavtalet ledde till att det uppstod nya ortodoxa församlingarna på olika håll i Finland.
- Den ortodoxa befolkningen flyttades inte bara från Karelska näset och Ladogakarelen utan också från Petsamoområdet.
- De ortodoxa hade inte enbart positiva erfarenheter på sina nya bosättningsområden.
- I äktenskap mellan lutheraner och ortodoxa anslöt sig den ortodoxa partnern ofta till den lutherska kyrkan, vilket ledde till att den ortodoxa befolkningen minskade.

Meriterande är om examinanden beskriver och räknar upp områdena på kartan samt nämner att Porkalaområdet på kartan hyrdes ut för femtio år.

Del II

7. Definitioner av religion (30 p.)

Uppgiften består av tre delar, som bedöms separat för sig.

7.1. (10 p.)

I svaret bedöms hur träffande examinandens tolkar och analyserar betoningar i de texter som ingår som material.

I definition 1 betonas speciellt religionens samfundsdimension. Vid sidan av detta nämner Durkheim också föreställningar, sedvänjor och moral, som anknyter till heliga, dvs. förbjudna och särskilda saker. Det väsentliga är ändå att ovan nämnda saker binder samman en viss människogrupp.

I definition 2 betonas religionens anknytning till övernaturliga varelser. Vid sidan av detta nämner Spiro, att religionen liksom andra kulturella institutioner också innefattar föreställningar, ett visst beteende och värderingar, men det är uttryckligen dessas anknytning till övernaturliga varelser som gör religionen till religion.

I definition 3 betonas tanken på religionen som ett symbolsystem, som får till stånd vissa sinnesstämningar och motivationer hos människor. Betoningen av symbolsystemet innebär samtidigt att denna definition lägger stor vikt vid religionens kulturella dimension. Med sinnesstämningar avser Geertz helhetsbetonade känslotillstånd, som religionen anses få till stånd. Motivationerna å sin sida får människorna att styra sitt handlande i en viss riktning. De innebär en dragning till viss verksamhet och tendenser att uppleva vissa känslor i vissa situationer.

I ett gott svar (5 p.) analyserar examinandens var och en av definitionerna och nämner i fråga om den första definitionen åtminstone samfundsdimensionen, i fråga om den andra definitionen åtminstone anknytningen till övernaturliga varelser och i fråga om den tredje definitionen symbolsystemet eller dimensionen att få till stånd sinnesstämningar och motivationer.

I ett berömligt svar (8 p.) analyserar examinandens med trovärdiga argument alla tre definitionerna. Svaret innehåller också jämförelse mellan definitionerna.

7.2. (10 p.)

I svaret bedöms hur övertygande motargument examinandens framför och motiveringarnas trovärdighet. Svaret bör på ett eller annat sätt visa, hur eller på vilka grunder man har kommit fram till motargumentet.

Mot var och en av definitionerna kan framföras många motargument. Det väsentliga är att examinandens nämner något motexempel eller någon dimension av religionen, som inte ingår i den ifrågavarande definitionen eller spelar en undanskymd roll i den. I den första och andra definitionen är de känslor som anknyter till religionen en sådan saknad dimension. Mot den andra definitionen kan man argumentera också med exempel på system som betraktas som religioner, men där övernaturliga varelser inte är viktiga (t.ex. konfucianismen). Å andra sidan kan den tredje definitionen på motsvarande sätt kritiseras

för att inte nämna den övernaturliga aspekten, då man talar om ”uppfattningar om en generell ordning i tillvaron”.

I ett gott svar (5 p.) framför examinanden ett rationellt motargument mot varje definition.

I ett berömligt svar (8 p.) framför examinanden ett trovärdigt motargument mot varje definition. Av svaret framgår tydligt vad motargumenten bygger på.

7.3. (10 p.)

Det finns otaliga sätt att definiera religionen. I bedömningen av svaret betonas examinandens motiveringar för hur hen har kommit fram till sin definition. Examinanden kan i sin definition också dra nytta av definitioner som ingår i materialet eller andra existerande definitioner av religion. Svaret kan också utformas som en kritik av att man definierar religion överhuvud.

I ett gott svar (5 p.) ger examinanden något slags definition av religion och framför åtminstone en relevant motivering till, varför hen har kommit till denna definition.

I ett berömligt svar (8 p.) framför examinanden en meningsfull definition av religion och motiverar den mångsidigt. Det betraktas som förtjänst om examinanden framför både starka och svaga sidor av sin definition och sätter den i relation till existerande religioner eller definitioner av religion. Kreativitet och överraskande synvinklar betraktas som speciella förtjänster, om motiveringarna är övertygande.

8. Mission från Finland och i Finland (30 p.)

Uppgiften består av två delar, som bedöms separat för sig.

8.1. (15 p.)

I svaret bedöms, hur insiktsfullt examinanden tolkar materialet och hur mångsidigt och trovärdigt hen analyserar minskningen av antalet missionärer.

I ett gott svar (8p.) analyserar examinanden statistiken riktigt och presenterar minst en orsak till att antalet missionärer har minskat. Svaret kan innehålla till exempel följande synpunkter:

- Antalet missionärer som har sänts ut från Finland har minskat jämnt under de senaste åren. Missionen från Finland har klart koncentrerat sig till Asien.
- Det bedrivs mera mission från Finland i Europa än i Afrika. En orsak till detta är sekulariseringsprocessen i Europa.
- Många kyrkor som uppstått till följd av missionen har blivit självständiga och anställer numera själva sina medarbetare.
- Många missionsorganisationer bedriver utvecklingsarbete, vilket innebär att nedskärningar i Finska statens biståndsanslag märks också i missionsorganisationernas verksamhet.

I ett berömligt svar (12 p.) analyserar examinanden statistiken riktigt och granskar åtminstone två orsaker till att antalet missionärer utsända från Finland har förändrats.

8.2. (15 p.)

I svaret bedöms, hur mångsidigt examinanden granskar det missionsarbete som numera bedrivs i Finland och vilka som gör det.

I ett gott svar (8 p.) visar examinanden att hen förstår innebörden i begreppet missionsarbete och nämner minst två religiösa samfund som bedriver mission i Finland och beskriver i huvuddrag det missionsarbete dessa samfund gör i Finland. Till dessa samfund hör bl.a. Jehovas vittnen, Krishnarörelsen och Jesu Kristi kyrka av sista dagarnas heliga. Examinanden kan också granska kristet inremissionsarbete.

I ett berömligt svar (12 p.) nämner examinanden flera religiösa samfund som bedriver mission i Finland och beskriver mångsidigt det missionsarbete dessa samfund gör i Finland.

9. Kyrkan och kundtänkandet (30 p.)

Svaret består av två delar, som bedöms skild för sig.

9.1. (15 p.)

I svaret bedöms, hur strukturerat examinanden beskriver den vision dokumenten ger av kyrkan och hur insiktsfullt hen kopplar faktorer i visionen till drag som betecknas som utmärkande för den moderna religiositeten.

Textens rubrik "Delaktigheten är en kundrelation" hänvisar till en verksamhetsmodell som utgår från medlemmarna och där kyrkans medlemmar deltar i församlingens verksamhet på sina egna villkor. De bestämmer själva vilka verksamhetsformer de uppskattar och hur de engagerar sig. Kyrkan erbjuder församlingsborna en möjlighet att komma samman. Kyrkan accepterar att alla dess medlemmar inte vill ha personlig kontakt med kyrkan och tilltalar dem därför via medierna.

Dokumentet återspeglar till exempel följande drag i den moderna religiositeten:

- individens valfrihet
- s.k. religion som smörgårdsbord
- lös anslutning till organisationer
- organisationernas flexibilitet
- skillnader i religiositeten mellan äldre och yngre befolkning (men också att dessa skillnader minskar)
- mediernas roll i kommunikationen
- övriga andliga traditioners närvaro i Finland och att man tar dem på allvar i kyrkan.

I ett gott svar (8 p.) sammanfattar examinanden kort, hur kyrkan och dess verksamhet beskrivs i dokumentet. Dessutom nämner hen minst två drag i den moderna religiositeten som kan iakttas i dokumentet.

I ett berömligt svar (12 p.) ger examinanden en strukturerad beskrivning av visionen i dokumentet och kopplar på ett mångsidigt och trovärdigt sätt de faktorer som där framförs till fenomen inom den moderna religiositeten.

9.2. (15 p.)

I svaret bedöms, hur mångsidigt och sakkunnigt examinanden jämför visionen i dokumentet med den period i Finlands historia som hen väljer och kyrkans roll vid den tiden. Ett lyckat svar bygger på en jämförelse som delvis utgår från en lyckad analys i uppgiften 9.1.

Innehållet i svaret beror på vilken tidsperiod examinanden väljer. Svaret kan innehålla till exempel följande teman:

- kyrkans auktoritet i en individs liv och mer omfattande i samhället
- relationerna mellan kyrka och stat
- kyrkans inställning till andra religiösa traditioner
- kyrkans viktigaste verksamhetsformer och kyrkans organisation
- lokalförsamlingens betydelse.

I ett gott svar (8 p.) definierar examinanden tydligt den tidsperiod i Finlands historia hen valt och beskriver den sanningsenligt. Examinanden jämför kyrkans ställning eller verksamhet ur två olika synvinklar.

I ett berömligt svar (12 p.) jämför examinanden kyrkans ställning och verksamhet ur flera olika synvinklar. Examinanden känner den valda tidpunkten i Finlands historia så väl att hen beskriver drag som är speciellt utmärkande för den tiden.